

Kościoty protestanckie wobec nazizmu na przykładzie parafii Środkowego Nadodrza

Olgierd Kiec

Uniwersytet Zielonogórski

Wybory 5 marca 1933

- **Landsberg/Warthe** (Gorzów Wielkopolski): 45 tys. mieszkańców (w tym ponad 40 tys. ewangelików, niecałe 4 tys. katolików); głosów ważnych oddano **28 409**:

- NSDAP 15 055

- SPD 6 506

- DNVP 2 919

- KPD 2 207

- Zentrum 811

Wybory 5 marca 1933

- Grünberg (Zielona Góra): 25 tys. mieszkańców (w tym prawie 21 tys. protestantów i nieco ponad 3 tys. katolików); głosów ważnych oddano nieco ponad **16 tys.** (frekwencja 89,5%):

- NSDAP 7 298

- SPD 4 179

- KPD 2 007

- DNVP 1 113

- Zentrum 751

Typy konfliktów w parafiach ewangelickich

- Parafie „znazyfikowane” (zdominowane przez ruch Deutsche Christen)
- Parafie „dopasowane” (uległe)
- Parafie podzielone
- Parafie opozycyjne

Parafia ewangelicko-unijna Grünberg/Zielona Góra

- Friedrich KREBS (ur. 1871) [1917] 1919-1939
- Arthur **WACKWITZ** (ur. 1885) [1912] 1920-1945
- Friedrich **BÖHM** (ur. 1882) 1913-1945 (od 1927 r. superintendent)
- Ferdinand **GEISLER** (ur. 1898) 1928-1938

- Kurt **WIESNER** (ur. 1907) 1939/1942-1945 (czwarty proboszcz)
- Karl **KUHNERT** (ur. 1908) 1942-1945 (pierwszy proboszcz)

Parafia ewangelicko-unijne Landsberg an der Warthe/Gorzów Wielkopolski

- Parafia **MARIACKA**:
 - - Richard HARDER (ur. 1868) em. 1934, vacat
 - - Georg **WEGNER** (ur. 1892) 1929-1945
 - - Bruno KELLNER (ur. 1870) 1900-1933 – Leo **GRUNAU** (ur. 1894) 1934-1945
- Parafia **ZGODY** (Konkordienkirche)
 - - Gerhard **JÄDICKE** (ur. 1899) 1931-1945 (*superintendent*)
 - - Alexander DAMEROW (ur. 1865) 1913-1935, vacat
- Parafia **LUTRA** (Lutherkirche) na Zawarciu
 - - Otto RESO (ur. 1894) 1929-1945
 - - Friedrich **von WERDER** (ur. 1895) 1929-1945